

Spis treści

Przedmowa	V
Wykaz skrótów	XIII
Rozdział I. Geneza i zarys ewolucji odpowiedzialności państwa	1
§ 1. Uwagi terminologiczne	4
§ 2. Geneza odpowiedzialności odszkodowawczej państwa – od czasów rzymskich do XX w.	5
§ 3. Spory o charakter prawny roszczenia przeciwko państwu a miejsce regulacji	9
I. Publicznoprawny czy prywatnoprawny charakter odpowiedzialności za władze bezprawie?	9
II. Charakter prawny odpowiedzialności za działania legalne	11
§ 4. Przemiany w podstawach odpowiedzialności państwa w prawie polskim do 1997 r.	16
I. Prawo polskie w okresie 1918–1956	16
II. Ustawa z 15.11.1956 r.	22
III. Zasady odpowiedzialności według Kodeksu cywilnego do wejścia w życie Konstytucji z 1997 r.	25
IV. Ewolucja zasad odpowiedzialności za działania legalne	40
Rozdział II. Współczesne modele odpowiedzialności odszkodowawczej administracji i ich tendencje rozwojowe – uwagi porównawcze	47
§ 5. Modele odpowiedzialności za działania bezprawne administracji.	50
§ 6. Tendencje rozwojowe	53
§ 7. Tendencje rozwojowe w zakresie indemnizacji szkód legalnych	60
I. Wprowadzenie	60
II. Odpowiedzialność administracji publicznej za działania legalne w prawie francuskim.	61
III. Odpowiedzialność administracji publicznej za działania legalne w prawie niemieckim	67
IV. Odpowiedzialność administracji publicznej za działania legalne w innych państwach	70
V. Standardy prawne w dziedzinie odpowiedzialności administracji publicznej za działania legalne w prawie europejskim.	77
§ 8. Rozwój instytucji odpowiedzialności państwa za naruszenie prawa unijnego – wzmianka	90
Rozdział III. Filozoficzne i aksjologiczne uzasadnienia obowiązku indemnizacyjnego administracji (państwa)	93
§ 9. Przegląd teorii uzasadniających obowiązek indemnizacyjny administracji	94
§ 10. Sprawiedliwość wyrównawcza czy sprawiedliwość dystrybutywna?	96
Rozdział IV. Konstytucjonalizacja prawa podmiotowego do wynagrodzenia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej.	101
§ 11. Geneza art. 77 Konstytucji RP	107
§ 12. Treść i funkcje konstytucyjnego prawa do odszkodowania	109

I. Treść normatywna art. 77 ust. 1 Konstytucji RP	109
II. Artykuł 77 ust. 1 Konstytucji RP jako źródło podmiotowego prawa do odszkodowania z niezgodne z prawem działanie władzy publicznej	117
III. Artykuł 77 ust. 1 Konstytucji RP jako gwarancja legalizmu działania władzy publicznej	126
§ 13. Skutki konstytucjonalizacji prawa do odszkodowania z tytułu wykonywania władzy publicznej dla systemu prawa	127
I. Problem bezpośredniego stosowania art. 77 ust. 1 Konstytucji RP w świetle teorii i praktyki konstytucyjnej.	127
II. „Reinterpretacja” ustawowych podstaw i przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej państwa w związku z wejściem w życie Konstytucji RP	135
§ 14. Konstytucyjne prawo do odszkodowania a konstytucyjne prawo do sądu	143
§ 15. Konstytucyjne podstawy odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu szkód wyrządzonych zgodnym z prawem działaniem administracji publicznej.	148
I. Wprowadzenie	148
II. Zasada ochrony własności	149
III. Zasada równości wobec ciężarów publicznych	178
IV. Inne zasady konstytucyjne	186
§ 16. Publiczne prawo podmiotowe do odszkodowania z tytułu szkód wyrządzonych legalnym działaniem administracji publicznej.	188
I. Uwagi <i>de lege lata</i>	188
II. Wnioski <i>de lege ferenda</i>	190
Rozdział V. Podstawy i zakres odpowiedzialności deliktowej administracji w świetle Kodeksu cywilnego	195
§ 17. Zasada ryzyka jako podstawa ogólna odpowiedzialności za wykonywanie władzy publicznej	199
I. „Niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej” – jako czyn niedozwolony	199
II. Zasada odpowiedzialności władzy publicznej: ryzyko czy bezprawność?	208
III. Podstawy odpowiedzialności z tytułu naruszenia prawa unijnego	212
IV. Przepisy szczególne	218
§ 18. Zasada słuszności jako podstawa odpowiedzialności za zgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej	220
§ 19. Zagadnienie prawa międzyczasowego	229
I. Uwagi ogólne o art. 5 ZmKC 2004.	229
II. Zdarzenia i stany prawne powstałe przed wejściem w życie Konstytucji RP.	235
III. Prawo właściwe dla oceny zdarzeń i stanów prawnych polegających na wydaniu indywidualnych rozstrzygnięć w „okresie przejściowym” (17.10.1997 r.–31.8.2004 r.)	237
IV. Prawo właściwe dla oceny zdarzeń i stanów prawnych polegających na wydaniu lub zaniechaniu wydania aktów normatywnych w „okresie przejściowym” (17.10.1997 r.–31.8.2004 r.)	243
§ 20. Podstawy odpowiedzialności Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego i innych podmiotów publicznoprawnych za czynności niewładcze	250
I. Uwagi ogólne	250
II. Odpowiedzialność kontraktowa oraz związana z wykonywaniem praw podmiotowych	250

III. Zakres przedmiotowy odpowiedzialności pozaumownej administracji . . .	253
Rozdział VI. Przesłanki odpowiedzialności deliktowej za niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej	261
§ 21. Wykonywanie władzy publicznej	272
I. Uwagi wprowadzające	272
II. Kontekst historycznoprawny	274
III. Znaczenie pojęcia władzy publicznej w prawie administracyjnym, systemie prawnym Rady Europy oraz prawie unijnym	277
IV. „Wykonywanie władzy publicznej” w świetle Kodeksu cywilnego	281
§ 22. Wykonywanie władzy publicznej – wybrane przypadki szczególne i graniczne	307
I. Ochrona zdrowia	307
II. Usługi edukacyjne i oświatowe	325
III. Czynności notariusza	328
§ 23. Bezprawność cywilna czy „niezgodność z prawem” jako przesłanka odpowiedzialności za wykonywanie władzy publicznej na podstawie art. 417 § 1 KC	335
I. Pojęcie bezprawności cywilnej i jego znaczenie w prawie odpowiedzialności z tytułu czynów niedozwolonych	335
II. Kierunki wykładni pojęcia „niezgodność z prawem”	337
III. Bezprawność działania i zaniechania administracji w świetle orzecznictwa	343
IV. Bezprawność zaniechania	350
§ 24. Odpowiedzialność z tytułu bezprawia judykacyjnego	356
I. Odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez wydanie niezgodne z prawem prawomocnego orzeczenia sądu	356
II. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną wskutek wydania niezgodnej z prawem ostatecznej decyzji	387
III. Problem odpowiedzialności za nieostateczne decyzje	401
IV. Bezprawność bezczynności judykacyjnej	407
§ 25. Odpowiedzialność z tytułu bezprawia normatywnego	420
I. Bezprawie normatywne (legislacyjne) – uwagi wprowadzające i terminologiczne	420
II. Postępowania prejudycjalne stwierdzające niezgodność z prawem aktu normatywnego	422
III. Zakres czasowy i przedmiotowy niezgodności z prawem aktu normatywnego	430
IV. Bezprawność zaniechania wydania aktu normatywnego	443
V. Bezprawie normatywne w zakresie aktów prawa miejscowego	453
§ 26. Podstawy odpowiedzialności komornika sądowego	468
I. Status komornika jako organu egzekucyjnego i jako funkcjonariusza publicznego	468
II. Wykonywanie władzy przez komornika (czynności władcze komornika)	470
III. Reżim odpowiedzialności za czynności komornika w związku z wejściem w życie art. 77 ust. 1 Konstytucji RP oraz uchynieniem art. 769 KPC w wyroku TK z 20.1.2004 r., SK 26/03	471
IV. Reżim odpowiedzialności za czynności komornika w aktualnym stanie prawnym (od 13.11.2004 r.)	476
V. Odpowiedzialność solidarna Skarbu Państwa i komornika sądowego	481
§ 27. Zakres obowiązku naprawienia szkody	487
I. Szkada i odszkodowanie	487
II. Wyrządzenie szkody przy wykonywaniu władzy publicznej	493
III. Związek przyczynowy	496

Rozdział VII. Przesłanki odpowiedzialności za działania legalne administracji	503
§ 28. Zakres przedmiotowy – rodzaje uszczerbków objęte obowiązkiem odszkodowawczym	507
I. Wprowadzenie	507
II. Wywłaszczenie i ingerencje władcze o skutku identycznym z wywłaszczeniem	508
III. Wywłaszczenie czasowe	519
IV. Ingerencje w postaci ustanowienia służebności publicznoprawnej	520
V. Ingerencje w postaci ograniczeń sposobów korzystania z nieruchomości	523
VI. Ingerencje skutkujące zmniejszeniem wartości nieruchomości – bez ograniczania uprawnień właścicielskich	531
VII. Pozbawienie uprawnień wynikających z decyzji administracyjnej	531
VIII. Wyrządzenie szkody na osobie w związku z wykonywaniem zadań administracji publicznej	533
IX. Nałożenie obowiązku prowadzenia określonej działalności lub świadczeń osobistych i rzeczowych w interesie publicznym.	534
X. Ograniczenia praw i wolności człowieka i obywatela w związku z wprowadzeniem stanów nadzwyczajnych	537
XI. Szczególne przypadki <i>quasi-gwarancyjnej</i> odpowiedzialności państwa za skutki zdarzeń legitymizowanych względami interesu publicznego ..	538
§ 29. Ocena zdarzenia wywołującego szkodę	540
I. Wprowadzenie	540
II. Wartości uzasadniające ingerencję	541
III. Niezbędność ingerencji.	545
IV. Problem ustawowej podstawy aktu ingerencji	546
V. Forma i procedura ingerencji	551
VI. Skutki niedochowania warunków legalności ingerencji.	553
§ 30. Rola związku przyczynowo-skutkowego	555
I. Związek przyczynowy w reżimie odpowiedzialności za działania legalne administracji	555
II. Problem przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody.	559
§ 31. Zakres odszkodowania	561
I. Ograniczenie obowiązku odszkodowawczego	561
II. Gwarancje proceduralne w zakresie ustalenia i realizacji odszkodowania	565
Rozdział VIII. Realizacja roszczeń odszkodowawczych	569
§ 32. Zakres podmiotowy odpowiedzialności	574
I. Podmioty ponoszące odpowiedzialność	574
II. Problem wzajemnych rozliczeń między podmiotami zobowiązanymi. ..	586
III. Podmioty uprawnione do odszkodowania	590
§ 33. Forma rekompensaty	596
I. Wprowadzenie	596
II. Rekompensata pieniężna	598
III. Restytucja naturalna	603
IV. Nieruchomość zamienna	604
V. Roszczenie o wykup nieruchomości.	606
§ 34. Droga dochodzenia roszczeń	608
I. Wprowadzenie	608
II. Warianty drogi dochodzenia roszczeń	610
III. Specyficzne problemy związane z administracyjnosądowym trybem dochodzenia roszczeń	618
IV. Przypadki szczególne	628

§ 35. Przedawnienie roszczeń	629
I. Przedawnienie roszczeń	629
II. Problem naprawiania szkód wynikających z powojennych aktów przejęcia mienia na rzecz państwa	645
§ 36. Znaczenie regresu dla funkcjonowania systemu odpowiedzialności administracji za wyrządzone szkody.	675
I. Uzasadnienie oraz modele rozwiązań normatywnych osobistej odpowiedzialności bezpośredniego sprawcy szkody wyrządzonej przy wykonywaniu władzy publicznej	675
II. Odpowiedzialność bezpośredniego sprawcy szkody	679
III. Mechanizm regresowy w świetle prawa pracy i przepisów szczególnych.	681
§ 37. Problemy reprezentacji Skarbu Państwa w procesie odszkodowawczym	690
I. Zagadnienia podstawowe legitymacji procesowej	690
II. Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	694
Indeks rzeczowy	699